

Miriam Toews: Naiset puhuvat

[PM/30 ADMIN](#)

Eristäytyneen yhteisön tragedia – RIITTA VAISMAA (23.9.2021)

On uskomatonta, että Miriam Toewsin *Naiset puhuvat* perustuu tositapahtumiin, ja että nämä järkyttävät tapahtumat ovat sattuneet 2000-luvulla. Samaan aikaan, kun ns. sivistynyttä maailmaa kuohuttaa meetoo-keskustelu, syrjäisessä bolivialaisessa mennonniittasiirtokunnassa raiskataan naisia, tyttöjä, pikkutyttöjä ja jopa vauvoja. Tekijät ovat oman yhteisön miehiä. He huumaavat uhrinsa eläinten nukutusaineella. Naiset ja tytöt heräävät aamulla tokkuraisina, rusikoituina ja verissään.

Alkuun asia pannaan paholaisen tai itse Saatanan nimiin ja väitetään kohtelun olevan rangaistus naisten synneistä. Kun saadaan selville, että tekijät ovat kahdeksan omaan yhteisöön kuuluvaa miestä, ja kun he eivät jätä rauhaan edes pikkulapsia, osa naisista saa tarpeekseen. Kahdeksan kahteen eri perheeseen kuuluvaa eri-ikäistä naista kokoontuu miehiltä salaa navetan vintille pohtimaan, mitä naiset voisivat asialle tehdä.

Jäädäkö paikoilleen ja antaa anteeksi, ryhtyäkö taistelemaan vai lähteäkö siirtokunnasta? Nämä ovat isoja kysymyksiä naisille, jotka eivät osaa lukea, jotka eivät ole koskaan käyneet eristäytyneen siirtokuntansa ulkopuolella, jotka eivät tiedä muusta kuin parista muusta siirtokunnasta, jotka eivät

ole koskaan nähneet karttaa saatikka, että osaisivat sellaista käyttää. Lisäksi naiset puhuvat vanhaa kieltä, jota ei ole koskaan kirjoitettu ja jota ei kukaan siirtokunnan ulkopuolella ymmärrä.

Kaikki, mitä naiset tietävät, perustuu *Raamattuun*, josta he osaavat ulkoa pitkiä kappaleita.

Keskustelun edetessä naiset myöntävät, että lukutaidottomina he tietävät *Raamatusta* vain sen, mitä miehet ovat heille tulkinneet. Usko on heille tärkeintä. Yhtäkkiä he eivät voi olla varmoja, mihin heidän uskonsa pohjautuu. Onko miesten tulkinta *Raamatusta* totta?

Naiset haluavat keskustelustaan dokumentin. He pyytävät kirjurikseen nuoren August Eppin, joka on kerran lähtenyt siirtokunnasta ja sittemmin palannut. Augustin vanhemmat on erotettu siirtokunnasta. Kun hänen äitinsä on kuollut ja isä kadonnut, hän on palannut maailmaa nähneenä juurilleen. August osaa englantia, ja hän osaa kirjoittaa. August elää osin siirtokunnassa ja osin muussa maailmassa. Hän pitää siirtokunnan pojille koulua, jossa nämä mm. oppivat lukemaan ja kirjoittamaan ja oppivat myös englantia. Tytöt jäävät vaille mitään koulutusta.

Augustilla on melkoinen työ, kun hänen pitää ensin kääntää mielessään naisten runsas puhe englanniksi ja sitten kirjoittaa, mitä kiireessä ehtii. Naisilla on todella kiire. Kahdeksan syyllistä on pidätettynä kaupungissa. Miehet ovat karjaa myymällä hankkimassa takuurahoja, joilla pidätetyt voi vapauttaa. Aikaa miesten paluuseen on runsas vuorokausi. Sinä aikana naisten on päätettävä, mitä tehdä.

August on paitsi naisten kirjuri myös kirjan kertoja. Hän ei vain käännä naisten puhetta muiden ymmärrettäväksi vaan myös hienovaraisesti selvittää lukijalle, mitä on tapahtunut, miten siirtokunta toimii, millainen on naisten alisteinen asema. Oman kiinnostavan lisänsä Augustiin tuo se, että hän on korviaan myöten rakastunut yhteen naisista. Myös tämä nainen on raiskattu ja teon seurauksena raskaana.

Naiset puhuvat käsittelee hyvin yleisinhimillisiä kysymyksiä. Naiset eivät ajattele vain itseään vaan hyvin suuressa määrin lapsiaan. Mennonniittasiirtokunnassa viisitoista vuotta täyttäneet pojat voivat saada kasteen ja heistä tulee täysivaltaisia siirtokunnan jäseniä, he ovat siis asemassaan naisten yläpuolella. Naisten on laskettava poikansa miehiin, vastapuoleen, kuuluviksi. Erityinen huoli on pari vuotta nuoremista pojista. Ovatko he valmiit seuraamaan naisia, äitejään, jos nämä päättävät lähteä yhteisöstä? Miten heille käy, jos he jäävät siirtokuntaan?

Naiset puhuvat myös rakkaudesta. He ovat kiintyneitä lapsiinsa, mutta he eivät ole vailla tunteita myöskään miehiään kohtaan, vaikka heillä ei ole ollut sanan sijaa puolison valinnassa. Heillä on myös huoli siitä, miten miehet ja erityisesti nuoret yksinään pärjäisivät.

Miriam Toews kuvaa hienosti kunkin naisen persoonallisuuden. Yksi on kiivas, toinen sovitteleva. Kaikkien tunteet heilahtelevat keskustelun edetessä. Erityisen lämpimästi kirjailija kertoo vanhoista naisista ja nostaa esiin heidän viisautensa. Molemmat vanhat naiset ovat isoäitejä. He tietävät, ettei heillä ole enää paljon elinpäiviä jäljellä. He ymmärtävät paikkansa ja roolinsa eivätkä halua välttää vastuutaan. Valloittavan sympaattisen kuvan Toews piirtää kahdesta teinitytöstä, heidän häilyvyydestään mutta tosi paikan tullen myös neuvokkuudestaan. Myös nämä tytöt ovat joutuneet miesten väkivallan kohteiksi.

Naiset pohtivat asiaansa hyvin monipuolisesti ja inhimillisesti rikkaasti. Välillä ei voi välttää ajatusta, miten he voivat olla tunteellisinakin niin analyttisiä ja rakentavia, vaikka heidän tosiasillinen tietämyksensä maailmasta on hyvin rajallinen. Kuinka paljon siitä, mitä saamme tietää, on sympaattisen Augustin ansiota? Rohkeita naiset ovat, minkä osoittaa viimeistään upea loppuratkaisu, jossa tosin paljon jää lukijan mielikuvituksen varaan.

Kaisa Katteluksella on suomennostyössään ollut varmasti pohdittavaa. Augustin onnistunut kuvaus ja hänen roolinsa kokonaisuudessa osoittaa suomentajan ammattitaidon.

Miriam Toews tuntee asiansa. Hän on syntynyt 1964 Kanadan Manitobassa pienessä mennonniittakaupungissa. Hän on julkaissut seitsemän romaania ja yhden muistelmateoksen ja saanut kotimaassaan useita kirjallisuuspalkintoja. *Naiset puhuvat* on nykyään Tornontossa asuvan Toewsin ensimmäinen suomennettu teos.

Miriam Toews: *Naiset puhuvat* (Women Talking). Suom. Kaisa Kattelus. S&S 2021. 232 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko.